

Болбойон аах.

**Иннокентий Михайлович Сосин-
поэт, прозаик.**

1928с. Алаас-Моорук нэһилиэгэр,
Мэнэ –Ханалас улууһугар төрөөбүтэ.

Колхуоска бостууктаабыта, аабыы
балаҕанын үлэтин салайбыта, оскуолаҕа
саха тылын учууталынан үлэлээбитэ,
хаһыаттарга редактордаабыта. 2013 с.
өлбүтэ.

Тонобосчуттар үөрдээн көтөллөр.

-Доҕоор , тонобостор хайдах күн-дьыл буолуохтаабын билэллэрин
туһунан истибитин дуо?-Фёдор Семёнович ойобоспутунан сырылаан
ааспыт тонобосчуту батыһа көрө-көрө ыйытта.

-Суох.Урут кимтэн да истэ иликпин.Бэйэм даҕаны түбэхэн
көрбөтөбүм,-диэн мин кырдыкпын этэбин.

-Тонобосчут күнү-дьылы хайдах билэрий?

-Тонобосчут үчүгэй, ыраас күннэ үксүгэр соботоһун, ардыгар пааралаһан
көтөр.Ити кэмнэ кини туохха да ыксаабакка , бэрт набыллык, мастан
маска түһэн, хонууну үрдүнэн көтөн тэлээрэ сылдыааччы.Оттон ардах
кэлээри гыннабына, кини майгына уларыяр.Туохтан эрэ аймаммыт,
долгуйбут көрүнгүнэр, көтөрө түргэтиир, алларанан сылдыар. Ону ааһан,
ардах кэлээри гыннабына үөрдүүр.

-Чакчы оннук буолуон сөп.Салгын баттааһына намтаатабына булда
аллара түһэр буоллаҕа дии.

-Оннук да буолуо.Ардах буолаары гыннабына, тонобосчуттар хайдах
буолалларын сирийэн көрөөр эрэ.Бэйэлэрэ даҕаны интэриэһинэй
олохтоох харамайдар,-Фёдор Семёнович, олобуттан туран, көһүйбүт
атахтарын хамсаппахтаата.

Онтон ыла мин тонобосчуттары кэтээн көрөөччүбүн.Онуоха көрдөххө
-киһиэхэ туһалара улахан эбит. Хаһан даҕаны сынньамматтар. Күннэрин
үтүөтүн салгынга көтө сылдьан атаараллар. Кинилэр көтөн иһэн
кумардары, онгоойулары, сахсырҕалары, бэл күүгэстэри тутан ылаллар.
Бытархай бултарын көтөн иһэн, обургу бултарын, холобур күлүмэни,
маска олоро түһэн сииллэр.

Күн аллара түһүүтэ тонобосчуттар, күнүскү «үлэлэриттэн» сылайан,
сынньана түһэргэ наадыаллар. Оччоҕо бүтэй үрдүгэр көхсүлэринэн
күннэ сыламныыллар.Күн тыган турар кэмигэр күлүккэ олорботтор.
Быһыыта сылааларын таһааран, эттэрин-хааннарын угуттууллар.

Биирдэ, күһүөрү сайын, от охсо сырыттаһпына, уолбаҕа тоноҕосчуттар хойдубуттара, үөрдээбиттэрэ. Киһи сотору ардах кэлиэ диэбэт күнэ-дьыла этэ. Олус ыраас, чэмэлгэн күн тыгара. Күн уота соччо ыкпат этэ. Ол эрэри, киһэнэн ардах чугаһаабыт сибикиһэ биллибитэ. Хадьымал уутуйбута, баҕалар хонууга элбээбиттэрэ.

Сарсыныгар ардах күнү быһа түспүтэ.

Ааккын, араспаанһаҕын суруй.

1. Тиэкиһ тиибин быһаар.

2. Тиэкиһ сүрүн санаатын суруй.

3. Тылы сөптөөх ойууну кытта пааралаа

тоноҕосчут

хадьымал

бүтэй

күүгэс

4. Тоноҕосчут туох туһалааҕый?

5. Үчүгэй, ыраас күннэ тоноҕосчут хайдах буоларый?

6. Ардах түһээри гыннаҕына хайдах көтөрүй?

7. Тыллар быһаарыыларын бул.

угуттуур

ханыытын булар

үөрдүүр

уу элбээһинэ, тугунан эмэ сылытыы.